

samyutta nikāya, mahāvaggapāli, 2. dhammacakkappavattanavaggo, 1. suttaṃ (1081)

Dhammacakkappavattana–Suttaṃ

Interlineární překlad z páli do češtiny provedl Áyukusala Thera

evaṃ me suttaṃ ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye.

Tak jsem slyšel: Při jedné příležitosti pobýval vznešený v Benáresu, v jelením háji Isipatana.

tatra kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū āmantesi– “dve ’me, bhikkhave, antā pabbajitena

Tam tehdy vznešený oslovil pětici mnichů. Dvě krajnosti, mniši, jsou neužitečné pro ty, kdo odešli

na sevitabbā. katame dve? yo cāyaṃ kāmesu kāmasukhallikānuyogo hīno gammo pothujjaniko

do bezdomoví. Které dvě? Jednak tato smyslnost, oddávání se štěstí smyslů, nízké, hrubé, světské,

anariyo anattasaṃhito; yo cāyaṃ attakilamathānuyogo dukkho anariyo anattasaṃhito.

neušlechtilé, neprospěšné; jednak toto oddávání se sebetřýznění, bolestné, neušlechtilé, neprospěšné.

ete kho, bhikkhave, ubho ante anupagamma majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā

Bez zacházení do těchto dvou krajností, mniši, je dokonalý zcela probuzen pro střední cestu,

cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati”.

kteřá otvírá oči [pro pravdu], vede k věděni, ke zklidnění, k přímému poznání, k probuzení, k Nibbāně.

“katamā ca sā, bhikkhave, majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī

A kteřá je to, mniši, ta střední cesta (nalezená) dokonalým, k níž se probudil, jež otvírá oči,

ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati? ayameva ariyo

vede k věděni, ke zklidnění, k přímému poznání, k probuzení, k Nibbāně? Tato právě ušlechtilá

aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ– sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto

osmičlenná stezka, to jest: pravé pochopení, pravé zamýšlení, pravé mluvení, pravé jednání,

sammā-ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. ayaṃ kho sā, bhikkhave, majjhimā

pravá životospráva, pravé úsilí, pravá všímavost, pravé soustřednění. Tato tedy je, mniši, ta střední

paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya

cesta (nalezená) dokonalým, k níž se probudil, jež otvírá oči, vede k věděni, ke zklidnění, k přímému poznání,

sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

k probuzení, k Nibbāně.

“idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ– jāti pi dukkhā, jarā pi dukkhā,

A toto je , mniši, ušlechtilá pravda (prožitého) utrpení: zrození je utrpení, stárnutí je utrpení,

byādhī pi dukkho, maraṇam pi dukkhaṃ, appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho,

nemoc je utrpení, umírání je utrpení, s nemilým být spojen je utrpení, od milého být oddělen je utrpení,

yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ– saṅkhittena pañcupādānakkhandhā, dukkhā.

co je žádoucí nezískat je utrpení – v souhmu pět skupin lpění je utrpení.

idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ– yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā,

A toto je tedy, mniši, ušlechtilá pravda vzniku utrpení: tato žátost vedoucí k nárůstání,

nandirāgasahagatā tatratatrābhīnandinī, seyyathidaṃ, – kāmataṇhā,

potěšením a chtičem doprovázená, hned tu hned tam rozkoš nacházející, to jest: smyslná žádost,

bhavataṇhā, vibhavataṇhā. idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhanirodham ariyasaccaṃ,

žádost po rozvíjení bytí, žádost po zničení bytí. A toto je tedy, mniši, ušlechtilá pravda vzniku utrpení,

yo tassā yeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti

tento úplný zánik právě té žádosti, volnost (od toho potěšení a chtiče), odevzdání, oprostění, osvobození,

anālayo. idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccam – ayameva nezavislost. A toto je tedy, mniši, ušlechtilá pravda cesty vedoucí k zániku utrpení: právě tato

ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ – sammāditṭhi ...pe... sammāsamādhī.
ušlechtilá osmičlenná stezka, to jest: pravé pochopení ... atd. ... pravé soustřednění.

“idaṃ dukkham ariyasaccan ’ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhum
Toto je ušlechtilá pravda utrpení, (poznal jsem), mniši, a tím se mi otevřely oči pro jevy, o nichž jsem

udapādi, ñāṇam udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. ‘taṃ kho panidaṃ
dosud neslyšel, vědění vzniklo, moudrost vznikla, znalost vznikla, rozsvítilo se mi. A právě tato

dukkham ariyasaccam pariññeyyanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu
ušlechtilá pravda utrpení vyžaduje prožitkové proniknutí, tak se mi, mniši, otevřely oči pro jevy, o nichž

cakkhum udapādipe... āloko udapādi.
jsem dosud neslyšel,... atd. ... rozsvítilo se mi.

‘taṃ kho panidaṃ dukkham ariyasaccam pariññātan ’ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu
A právě tato ušlechtilá pravda utrpení je mnou prožitkově proniknuta, mniši, (a tím) pro jevy, o nichž

dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇam udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.
jsem dosud neslyšel, se mi otevřely oči, vědění vzniklo, moudrost vznikla, znalost vznikla, rozsvítilo se mi.

“idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan ’ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu
Toto je ušlechtilá pravda vzniku utrpení, mniši, a tím se mi otevřely oči pro jevy, o nichž jsem dosud

cakkhum udapādi, ñāṇam udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. ‘taṃ kho
neslyšel, vědění vzniklo, moudrost vznikla, znalost vznikla, rozsvítilo se mi. A právě tato

panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccam pahātabban ’ti me, bhikkhave, pubbe ...pe...
ušlechtilá pravda vzniku utrpení vyžaduje překonání (příčin utrpení), tak se mi, mniši, otevřely ... atd....

āloko udapādi. ‘taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccam pahīnan ’ti me,
rozsvítilo se mi. A právě tato ušlechtilá pravda vzniku utrpení byla mnou naplněna překonáním (utrpení),

bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇam udapādi, paññā udapādi,
mniši, pro jevy, o nichž jsem dosud neslyšel, se mi tím otevřely oči, vědění vzniklo, moudrost vznikla,

vijjā udapādi, āloko udapādi.
znalost vznikla, rozsvítilo se mi.

“idaṃ dukkhanirodham ariyasaccan ’ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhum
Toto je ušlechtilá pravda zániku utrpení, mniši, tím se mi otevřely oči pro jevy, o nichž jsem dosud

udapādi, ñāṇam udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. ‘taṃ kho panidaṃ
neslyšel, vědění vzniklo, moudrost vznikla, znalost vznikla, rozsvítilo se mi. A právě tato

dukkhanirodham ariyasaccam sacchikātabban ’ti me, bhikkhave, pubbe ...pe... āloko udapādi.
ušlechtilá pravda zániku utrpení vyžaduje uskutečnění, tak se mi, mniši, otevřely ... atd.... rozsvítilo se mi.

‘taṃ kho panidaṃ dukkhanirodham ariyasaccam sacchikatan ’ti me, bhikkhave, pubbe
A právě tuto ušlechtilou pravdu zániku utrpení jsem uskutečnil, mniši, a tím se mi otevřely oči

ananussutesu dhammesu cakkhum udapādi, ñāṇam udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi,
pro jevy, o nichž jsem dosud neslyšel, vědění vzniklo, moudrost vznikla, znalost vznikla,

āloko udapādi.
rozsvítilo se mi.

“idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan ’ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu
Toto je ušlechtilá pravda stezky vedoucí k zániku utrpení, mniši, tím se mi otevřely oči pro jevy,

dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.
o nichž jsem dosud neslyšel, vědění vzniklo, moudrost vznikla, znalost vznikla, rozsvítilo se mi.

taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvetabban 'ti me, bhikkhave,
A právě tato ušlechtilá pravda stezky vedoucí k zániku utrpení vyžaduje rozvíjení, mniši,

pubbe ...pe... āloko udapādi. 'taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ
tím se ...atd. ... rozsvítilo se mi. A právě tuto ušlechtilou pravdu stezky vedoucí k zániku utrpení

bhāvitān 'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi,
jsem rozvinul, mniši, tím se mi otevřely oči pro jevy, o nichž jsem dosud neslyšel, vědění vzniklo,

paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.
moudrost vznikla, znalost vznikla, rozsvítilo se mi.

“yāvākīvaṇca me, bhikkhave, imesu catūsu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ
Tak dlouho, dokud jsem, mniši, tyto čtyři ušlechtilé pravdy těmito třemi postupy, dvanácti způsoby

yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ na suvisuddhaṃ ahoṣi, neva tāvāhaṃ, bhikkhave sadevake
ve vztahu ke skutečnosti věděním a viděním nepročistil, tak dlouho jsem nebyl, mniši, z tohoto světa

loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ
s jeho bohy, s Máry, s Brahmy, s mudrci a bráhmany, se stvořeními bohy a lidi zahrnujíc, nepřekonatelnou

sammāsambodhiṃ abhisambuddho 'ti paccaññāsīm.
pravou moudrostí zcela probuzen; toto jsem do podrobností věděl.

“yato ca kho me, bhikkhave, imesu catūsu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ
Avšak právě tím, mniši, že jsem tyto čtyři ušlechtilé pravdy těmito třemi postupy, dvanácti způsoby

yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ suvisuddhaṃ ahoṣi, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke
ve vztahu ke skutečnosti věděním a viděním pročistil, tak tím jsem byl, mniši, z tohoto světa s jeho bohy,

samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ
s Máry, s Brahmy, s mudrci a bráhmany, se stvořeními bohy a lidi zahrnujíc, nepřekonatelnou

sammāsambodhiṃ abhisambuddho 'ti paccaññāsīm. ñāṇaṇca pana me dassanaṃ udapādi–
pravou moudrostí zcela probuzen; toto jsem do podrobností věděl. A navíc ve mně vyvstalo vědění a vidění,

‘akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthidāni punabbhavo’” 'ti.

že je neotřesitelné mé osvobození mé mysli, že toto je mé poslední zrození, že už nebude žádné budoucí.

idamavoca bhagavā. attamaṇā pañcavaggiyā bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.
nastāvāni. Toto pravil vznešený a skupina pěti mnichů se spokojeně radovala z přednesu vznešeného.

imasmiṇca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne āyasmato koṇḍaññaṃ virajaṃ vītamalaṃ
A navíc během toho, kdy bylo toto poučení předneseno, ctihodnému Kondaňňovi, vzniklo čisté a

dhammacakkhuṃ udapādi– “yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ” 'ti.
neposkvřené vidění Dhammy, kterým lze vše to, co kdy začalo, úplně zastavit.

pavattite ca pana bhagavatā dhammacakke bhummā devā saddamanussāvesuṃ – “etaṃ
A když vznešený takto roztočil kolo Dhammy, následující volání bylo slyšet od bohů země: Tento

bhagavatā bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ
vznešený v Benáresu v jelením háji Isipatana nepřekonatelně roztočil kolo Dhammy, jež nemůže být

samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ” 'ti.
zastaveno žádným mudrcem, ani bráhmanem, ani bohem, ani Márou, ani Brahmou, ani nikým jiným na světě.

bhummānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā cātumahārājikā devā saddamanussāvesuṃ– “etaṃ
Jakmile bylo slyšeno toto volání bohů země, bylo slyšet též od bohů oblasti Čtyř velekrálů volání: Tento

bhagavatā bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ, appaṭivattiyaṃ vznešený v Benáresu v jelením háji Isipatana nepřekonatelně roztočil kolo Dhammy, jež nemůže být

samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin” ’ti.
zastaveno žádným mudrcem, ani bráhmanem, ani bohem, ani Márou, ani Brahmou, ani nikým jiným na světě.

cātumahārājikānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā tāvatimsā devā ...pe...

Jakmile bylo slyšeno toto volání bohů oblasti Čtyř velekrálů, bylo slyšet též od bohů Třicetitří ...atd. ...

yāmā devā ...pe... tusitā devā ...pe... nimmānaratī devā ...pe... paranimmitavasavattī

od Yāmových bohů ...atd. ...od bohů Tusitā ...atd. ... od Přešťastných bohů ...atd. ...od bohů oblasti Požívání

devā ...pe... brahmakāyikā devā saddamanussāvesuṃ– “etaṃ bhagavatā bārāṇasiyaṃ

šťěstí druhých...atd. ...od bohů patřících k doprovodu Brahmů bylo slyšet volání: Tento vznešený v Benáresu

isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā

v jelením háji Isipatana nepřekonatelně roztočil kolo Dhammy, jež nemůže být zastaveno žádným mudrcem,

brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin” ’ti.

ani bráhmanem, ani bohem, ani Márou, ani Brahmou, ani nikým jiným na světě.

itiha tena khaṇena (tena layena), tena muhuttena yāva brahmalokā saddo abbhuggacchi.

Takto dosáhlo to volání za malou chvíli, během krátkého času až do světa Brahmů.

ayañca dasasahassi lokadhātu saṅkampi sampakampi sampavedhi, appamāṇo ca uḷāro

A tím bylo způsobeno rozechvění deseti tisíc elementů světa, jejich záchvěvy a otřesy, nezměrné záření a

obhāso loke pāturahosi atikkamma devānaṃ devānubhāvanti.

světlo se ve světě objevilo, přesahující skvělost samých bohů.

atha kho bhagavā imaṃ udānaṃ udānesi– “aññāsi vata, bho, koṇḍañño, aññāsi vata, bho,

Načež vznešený pronesl tento stručný proslov: Pochopil’s vskutku, Kondañño, pochopil’s vskutku,

koṇḍañño“ ’ti! iti hidaṃ āyasmato koṇḍaññassa ‘aññāsikoṇḍañño’ tveva nāmaṃ ahoṣī ’ti.

Kondañño! A tak došlo k tomu, že Aññāsi-Kondañño se stalo jménem ctihodného Kondaññi.

dhammacakkappavattana–suttaṃ niṭṭhitaṃ

Zde končí Dhammacakkappavattana Sutta.

Dodatek

Zdůraznění rozdílných přístupů uvnitř matice čtyř ušlechtilých pravd

idaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññeyyaṃ

tato - - vyžaduje (**poznáním**) **proniknout**

idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahātabbaṃ

tato - - vyžaduje (**odvrácením**) **překonat**

idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikātabbaṃ

tato - - vyžaduje (**prožitím**) **uskutečnit**

idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvetabbaṃ

tato - - vyžaduje (**cvičením**) **rozvinout**